

Forskningsprocessens vitala delar: samlade erfarenheter över två decennier

Recenserad bok: Forskningsprocessen. Kvalitativa och kvantitativa perspektiv

Författare: Henny Olsson och Stefan Sörensen

Förlag: Liber AB, 2021

Den första upplagan av boken ”Forskningsprocessen. Kvalitativa och kvantitativa perspektiv” utkom redan för tjugo år sedan (2001). Sedan dess har de båda författarna Henny Olsson och Stefan Sörensen utvecklat boken. Henny Olsson är professor emerita vid Mälardalens högskola (Institutionen för vårdvetenskap) och Stefan Sörensen, fil.dr, var verksam vid både Centrum för klinisk forskning, Centrallasarettet i Västerås och Uppsala universitet. Det här är en bok som är rik på beskrivningar, förklaringar och redogörelser för vad forskningsprocessen innehåller och vad man bör betänka som student, lärare och forskare. I bokens inledande avsnitt skriver de båda författarna följande: ”Forskning är nyfikenhet, experimentlust, tålmod, engagemang och en berikande process där forskaren vill utveckla sitt ämne och sitt arbetsfält i samverkan med andra. Det är detta som boken handlar om – de olika moment som tillsammans utgör forskningsprocessens helhet, och där konsten att reflektera är avgörande genom alla steg” (s.8).

Boken innehåller totalt elva kapitel som alla på olika vis beskriver forskningsprocessen och dess vitala delar: (1) ”Kvalitativ respektive kvantitativ ansats”, (2) ”Vetenskaplig arbetsmetod”, (3) ”Problemformulering och struktur i en forskningsrapport”, (4) ”Forskningsetiska principer”, (5) ”Användning och integration av olika forskningsmetoder”, (6) ”Metoder för datainsamling”, (7) ”Metoder för databearbetning”, (8) ”Metoder för dataanalys”, (9) ”Resultatutvärdering”, (10) ”Forskning för evidensbaserad vård”, (11) ”Att redovisa forskningsresultat”. Varje kapitel avslutas med litteraturreferenser där läsaren ges värdefulla lästips inom respektive område. Totalt ges 158 litteraturreferenser till annan metodlitteratur. De källor som hänvisas till är såväl modern metodlitteratur som klassiska verk om vetenskapsteori och vetenskapsfilosofi. Det är en stor styrka samtidigt som boken inbjuder till såväl vidare som fördjupad läsning. Boken är lätt att läsa och navigera i tack vare en tydlig struktur. Innehållsförteckningen är tydlig samtidigt som boken avslutas med ett användbart sakregister. Detta underlättar läsningen väsentligt.

Många aspekter och perspektiv ingår i forskningsprocessen. Det är intressant att läsa om den ungerske läkaren och filosofen Michael Polanyi (1891-1976) som utvecklat begreppet tyst kunskap. I detta begrepp, beskriver författarna, ingår forskarens kunskap men också olika perspektiv som ”tradition, kultur, ”tyst

dimension” och trovärdighet” (s.51). Bokens femte kapitel är särskilt intressant eftersom det behandlar både användning och integration av olika forskningsmetoder. Här redogörs för både triangulering och metodintegration samtidigt som författarna beskriver olika kvalitativa ansatser och kvantitativa ansatser. I bokens sjunde kapitel får läsaren möta beskrivningar av till exempel textbearbetningar, hermeneutik, etnografi, Grounded theory (GT).

Författarna avslutar sin bok med att själva reflektera över den historiska utvecklingen på det metodologiska området och hur vetenskapen har påverkats, men även om de framtida möjligheterna. De menar: ”Vilket synsätt som dominerar vetenskapen under en epok bestäms ofta av ekonomiska, tekniska och sociala faktorer. Med den ökade accelerationen inom forskningsvärlden som bland annat informationsteknikens utveckling innebär, kan frågan ställas: Vilka möjligheter bär det närmaste årtiondet på?” (s.322).

Boken ger värdefulla redskap om forskningsprocessen till både studenter, lärare, forskare men även handledare på olika nivåer. Här beskrivs exempelvis hur betydelsefullt det är med goda relationer mellan student och handledare under processen. Likaså beskrivs även hur vetenskapliga resultat presenteras tydligt via vetenskapliga postrar och muntliga presentationer. Här delar författarna med sig av sina egna och andras erfarenheter.

Det här är en mycket välskriven bok som är pedagogiskt upplagd. Författarna reder ut svåra och komplicerade begrepp inom forskningsprocessen och gör både material och källor tillgängliga. Boken vänder sig till studenter inom hälso- och sjukvård (sjuksköterske-, fysioterapi-, arbetsterapi- och läkarprogram samt beteendevetenskapliga och samhällsvetenskapliga ämnen). Bokens bredd och lättillgänglighet gör den utomordentligt bra att använda som underlag vid diskussioner, planering och upplägg av multidisciplinära studier på olika nivåer. Boken rekommenderas varmt för läsning och användning för var och en som närmar sig forskningsprocessen eller som befinner sig i dess början, mitt eller i slutet.

*Jörgen Lundälv
docent i socialt arbete vid Göteborgs universitet,
docent i trafikmedicin vid Umeå universitet.*